

**CONSILIUL SUPERIOR AL
MAGISTRATURII**

**SUPERIOR COUNCIL OF
MAGISTRACY**

**Judecătoria Orhei
sediul Rezina**

**Orhei Court
Rezina headquarters**

MD5400, or. Rezina str. Voluntarilor 3
Tel: 0 254 2-56 -16, 0 2542-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail: jrz@justice.md

MD5400 city of Rezina, Voluntarilor 3 str.
Tel: 0 254 2-56-16, 0 254 2-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail: jrz@justice.md

02.08.2019 nr. 26/4

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

Vă transmitem alăturat pentru examinare, sesizarea părții în proces Botnari Tamara, privind controlul conformității unor prevederi din Codul de procedură penală, cu normele constituționale.

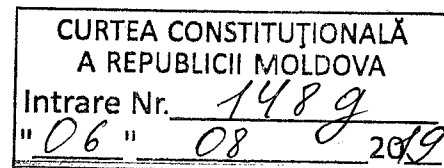
Anexă:

- sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 10 file;
- cauza penală nr.10-28/2018 pe 97 file.

Cu înalte considerații,

**Judecător cu atribuții
organizatorice**

Igor NEGREANU

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit.g) din Constituție

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume/Denumire: Botnari **2. Prenume:** Tamara

3. Funcția: neagajată în câmpul muncii

4. Adresa: Rezina, s. Tăhnăuți

5. Tel./fax: +37369610016

6. Numele și prenumele reprezentantului: nu este aplicabil

7. Ocupația reprezentantului: nu este aplicabil

8. Adresa reprezentantului: nu este aplicabil

9. Tel. nu este aplicabil **10. Fax** nu este aplicabil

11. nu este aplicabil

* Dacă autorul sesizării este reprezentat/ă, a se anexa o procură semnată de autorul sesizării.

II – OBIECTUL SESIZĂRII

12. Prezenta sesizare are ca obiect controlul constituționalității sintagmei „**precum și a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii**” și sintagmei „**persoanele ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii dau explicații**” din art. 313 al. 4 CPP, [Art.313 al.4 redacția LP122 din 02.06.16, MO247-255/05.08.16 art.523; în vigoare 05.08.16].

Autoarea solicită verificarea compatibilității articolului contestat cu dispozițiile art. 8, art. 21, art. 22, art. 54 din Constituția Republicii Moldova.

III – CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

1. Autoarea sesizării, Botnari Tamara are statut de inculpată în cadrul cauzei penale nr. 20172880 pe faptul comiterii pretinsei infracțiuni prevăzute de art. 191 al. 2 CP RM.
2. Botnari Tamara nu recunoaște comiterea infracțiunii și învinuirea înaintată în rechizitoriu. Acea afirmă că cauza penală este rezultatul unor abuzuri comise de către colaboratorii IP Rezina.
3. În legătură cu aceste abuzuri, aceasta a depus plângeri în adresa procuraturii și a solicitat ca să pornită o cauză penală în legătură cu acțiunile ilegale comise de reprezentanții IP Rezina Plânga a fost adresată Procuraturii Rezina, cu solicitarea de a porni o cauză penală, având în vedere prevederile art. 274 CPP. Botnari Tamara a anexat înscrisuri care în opinia acesteia, dovedesc comiterea infracțiunii și a indicat numele persoanelor care urmează să fie investigate. Procuratură Rezina a emis o ordonanță de refuz a pornirii urmăririi penale. Ordonanța a fost contestată potrivit procedurii prevăzute de art. 298, 299 CPP și respectiv art. 313 CPP, în instanța de judecată.
4. În ședința de judecată, în virtutea prevederilor a căror constituționalitate se solicită a fi verificată participă persoane care în circumstanțele și ipoteza admiterii plângerii petiționarii și ulterior ipoteza pornirii urmăririi penale, ar putea avea calitate procesuală de bănuț, învinuit în cauză penală. Autoarea sesizării a solicitat expres în plângerile sale ca aceste persoane să fie trase la răspundere penală.
5. Prin participarea acestor subiecți în procesul de examinare a plângerii în temeiul art. 313, poate afectat secretul urmăririi penale și în consecință și drepturile autoarei sesizării, în contextul în care acești subiecți în procesul de examinare a plângerii ar putea avea acces la informație care poate ulterior calificată ca secret al urmăririi penale.

IV – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚII PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

14.1. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1, art. 1) sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile omului, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia. [...]”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 26

Dreptul la apărare

libertăților

- (3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.
- (4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 54 **Restrângerea exercițiului unor drepturi sau** **al unor libertăți**

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor de masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Prevederi relevante ale Legii Nr. 122 din 02.06.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Publicat : 05.08.2016 în Monitorul Oficial Nr. 247-255 art Nr : 523 Data intrării în vigoare : 05.08.2016

„(4) Plîngerea se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de 10 zile, cu participarea procurorului și cu citirea persoanei care a depus plîngerea, precum și a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii. Neprezentarea persoanei care a depus plîngerea și/sau a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii nu împiedică examinarea acesteia. Procurorul este obligat să prezinte în instanță materialele corespunzătoare. În cadrul examinării plîngerii, procurorul și persoana care a depus plîngerea, precum și persoanele ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii dau explicații.”

Articolul 212 **Confidențialitatea urmăririi penale**

„[...]”

(2) Dacă este necesar a se păstra confidențialitatea, persoana care efectuează urmărirea penală previne martorul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă sau reprezentanții lor, apărătorul, expertul, specialistul, interpretul, traducătorul și alte persoane care asistă la efectuarea acțiunilor de urmărire penală despre faptul că nu au voie să divulge informația privind urmărirea penală. Aceste persoane vor da o declarație în scris că au fost prevenite despre răspunderea pe care o vor purta conform art.315 din Codul penal.

Argumentele autoarei sesizării:

1. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autoarea acesteia susține că permiterea accesului persoanelor terțe la procedurile prevăzute de art. 313 CPP, poate aduce atingere secretului urmăririi penale și în consecință a drepturilor persoanei în calitate de persoană potențial vătămată în drepturi.
2. De asemenea, autoarea excepției de neconstituționalitate consideră că textul de lege criticat nu este suficient de clar și de previzibil, pentru că subiecții nu își poate da seama de întinderea obligației sale în privința nedivulgării materialelor de urmărire penală. Textul legal criticat ar încălca prevederile constituționale referitoare la drepturile și libertățile omului, i. e. dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle și dreptul la apărare, reglementate de articolele 4, 23 alin. (2) și 26.
3. Dreptul la apărare presupune posibilitatea fiecărui om de a reacționa independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.
4. În orice procedură penală pot interveni interese ca securitatea națională sau necesitatea de a proteja participanții la proces, interese care trebuie cântărite în raport cu drepturile celui acuzat.
5. În unele cazuri, poate fi necesar să se asigure confidențialitatea anumitor probe, astfel încât să păstreze drepturile fundamentale ale altei persoane sau să se protejeze un interes public important. Acest gen de măsuri permit limitarea dreptului la apărare. Totuși, obstacolele create apărării prin limitarea unor drepturi trebuie compensate cu garanții procesuale, inclusiv în cadrul procesului ulterior în fața instanței de judecată. Prin urmare, trebuie de examinat dacă garanțiile procesuale asigurate de Codul de procedură penală compensează în mod suficient existența acestei ingerințe în dreptul la apărare.
6. Limitarea dreptului la apărare în cadrul urmăririi penale este supus unui dublu control: unul prevăzut de articolul 298 din Codul de procedură penală [plângerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală adresată procurorului care conduce urmărirea penală] și altul în baza articolului 313 din același act normativ [plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală înaintată judecătorului de instrucție].
7. În conformitate cu articolul 313 alin (2) din Codul de procedură penală, apărătorul poate contesta în fața judecătorului de instrucție acțiunile care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei.
8. Curtea Europeană a reținut cu mai multe ocazii în jurisprudența sa că dreptul la apărare poate fi limitat atunci când este necesar să se asigure atât buna-administrare a justiției, cât și respectarea prezumției de nevinovăție a acuzatului (Matanovic v. Croația, 4 aprilie 2017, § 152; Ocalan v. Turcia [MC], 12 iunie 2005, § 140; Van Mechelen și alții v. Olanda, 23 aprilie 1997, § 58). Astfel, în cadrul urmăririi penale nu trebuie dezvăluit în mod obligatoriu întregul suport probator pentru a-i permite persoanei acuzate să se pregătească pentru procedurile care vor avea loc în fața instanței. Existența unor asemenea probe poate să depindă în continuare de rezultatul investigațiilor care sunt în plină desfășurare (Haxhia v. Albania, 8 octombrie 2013, § 113; Brozicek v. Italia, 19 decembrie 1989, § 42). Toate probele acuzate trebuie să îi fie prezentate acuzatului, în principiu, în ședință publică, în vederea desfășurării unei dezbateri în contradictoriu (Al-Khawaja și Tahery v. Regatul Unit [MC], 15 decembrie 2011, § 118).
9. În cazurile în care se impune limitarea accesului unui acuzat sau al avocatului său la dosar în cursul urmăririi penale, probele acuzării trebuie să fie puse la dispoziția acuzatului înainte de procesul judiciar, iar învinuitul trebuie să aibă posibilitatea de a-și exprima observațiile prin intermediul avocatului (Matanovic v. Croația, 4 aprilie 2017, § 159).
10. Astfel, Curtea constată că la încheierea urmăririi penale, după ce au luat cunoștință de materialul urmăririi penale, atât învinuitul, cât și apărătorul au posibilitatea de a formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală [art. 293 alin. (6) din Codul de procedură penală], iar termenul studierii materialelor urmăririi penale nu poate fi limitat, ca regulă generală, cu excepția cazurilor în care persoana care are cunoștință de materiale face abuz de situația sa [art. 293 alin. (4) din Codul de procedură penală].
11. În acest sens, de controlul judiciar efectuat în temeiul prevederilor art. 313 CPP este de a verifica legalitatea actelor emise de organul de urmărire penală, inclusiv a legalității ordonanței de refuz de pornire a urmăririi penale. În ipoteza în care, aceasta ordonanță va fi anulată și organul de urmărire penală va porni o cauză penală, eficiența acestui proces deja va fi compromisă în circumstanțele în care persoanele fără nici un statut procesual (persoane interesate), au avut acces la materialele cauzei penale. În o astfel de ipoteză, secretul urmăririi penale nu-și are sens, odată ce persoanele interesate, care puteau avea calitatea de bănuit și învinuit vor avea acces la tot materialul probator administrat

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

14. Autoarea sesizării solicită Curții Constituționale:

- Admiterea prezentei excepții de neconstituționalitate;
- Exercitarea controlului constituționalității sintagmei **„precum și a persoanelor ale căror dreptu libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii”** și sintagmei **”persoanele ale căror dreptu libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii dau explicații”** din art. 313 al. 4 CPP, [Art.313 a în redacția LP122 din 02.06.16, MO247-255/05.08.16 art.523; în vigoare 05.08.16].

VI – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea capitolul VI din Notița Explicativă)

16. Considerăm că sunt întrunite toate condițiile menționate în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din februarie pentru interpretarea art. 135 al. 1 l. a și g din Constituție. Obiectul sesizării privind excepția de neconstituționalitate se include în categoria actelor prevăzute de art. 135 al. 1 l. a din Constituție. Instanța de judecată la cerere sesizează Curtea Constituțională pentru a se expune referitor la verificarea constituționalității sintagmelor inserate. Nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

VII - LISTA DOCUMENTELOR

17. La sesizare urmează să fie anexate materialele cauzei examinate în procedura art. 313 CPP

VIII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

(A se vedea capitolul VIII al Notîței Explicative)

18. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul Judecătoria Reșina

Data 31 iulie 2019

(Semnătura autorului sesizării sau a reprezentantului)

Încheiere

31.07.2019

or.Rezina

Judecătoria Orhei sediul Rezina, Republica Moldova
Instanța avînd în componență: președinte de ședință, judecător desemnat cu atribuții ale judecătorului de instrucție, Igor Negreanu
Grefier, Natalia Catarău
Cu participarea:
Procurorului Anatolie Maliuta
Petiționarei Botnari Tamara
Persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii Golban Valerian, Cuiban Vitalie
examinînd în ședință judiciară închisă plîngerea petiționarei Botnari Tamara împotriva ordonanței procurorului în procuratura raionului Rezina Olesea Stavinschi din 24.08.2018 și a ordonanței procurorului ierarhic superior, Anatolie Maliuta din 17.10.2018, prin care a fost respinsă plîngerea petiționarului împotriva ordonanței de refuz în începerea urmăririi penale și cererea petiționarei cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate

a constatat

Pe rolul instanței de fond se află spre examinare cauza nominalizată *supra*.

Obiect al examinării constituie dezacordul petiționarei cu ordonanța din 24.08.2018 a procurorului în procuratura raionului Rezina, Olesea Stavinschi, prin care s-a dispus neînceperea urmăririi penale în baza plîngerii depuse de Botnari Tamara, din lipsa elementelor infracțiunilor prevăzute de art.327, 328 și 310 Cod penal, dar și cu ordonanța procurorului ierarhic superior, Maliuta Anatolie din 17.10.2018, a fost respinsă plîngerea petiționarului împotriva ordonanței de refuz în începerea urmăririi penale din 24.04.2018.

Esența conflictului constă în faptul că Botnari Tamara a depus o plîngere în care invocă faptul că în perioada 06.03.2013 -29.04.2016 a activat în calitate de contabil la IP Rezina a IGP a MAI. Conform ordinului IGP nr. 241 ef din 27 aprilie 2016 a încetat contractul de muncă la cererea personală, deoarece era influențată fizic și psihic de către conducerea IP Rezina. La data de 29 aprilie 2016, după eliberarea sa din funcție, de către membrii comisiei de inventariere numiți prin Ordinul nr. 74 din 17 martie 2016 ”Cu privire la constituirea Comisiei de inventariere anuală și efectuarea în regim de urgență, pe perioada 17-22 martie 2016 a inventarierii fondurilor fixe, valorilor material, mijloacelor financiare și decontărilor în cadrul IP Rezina al IGP a MAI ”, a fost semnat procesul verbal despre rezultatele inventarierii anuale pentru anul 2015. În urma suprapunerii datelor contabile cu cele de facto, fiind constatat că divergențe în surplusuri sau neajunsuri nu s-au depistat.

Ulterior, conform ordinului nr. 146 din 30.09.2016, a fost formată comisia de inventariere și s-a efectuat inventarierea pentru anul 2016 a mijloacelor fixe, valorilor materiale, mijloacelor bănești, decontărilor și conturilor aflate la balanța IP Rezina. Comisia a fost formată practic din aceiași membrii, care au efectuat

97

inventarierea la eliberarea sa din funcție. Membrii acestei comisii de inventariere au efectuat o inventariere repetată, în absența sa și au constatat lipsa unor bunuri materiale, din care motiv în privința sa a fost pornită o cauză penală, ea fiind învinuită de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal. La moment, această cauză penală se examinează de Judecătoria Orhei, sediul Șoldănești. Invocă petiționara că inventarierea secundă, ce s-a soldat cu întocmirea unui act în care s-au descris bunurile ce se pretend a fi însușite de ea, a fost efectuată cu încălcări, fiind în fond, un act ilegal și abuziv.

În ședința de judecată, au fost citați procurorul, petiționara cu avocatul ei dar și persoanele ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plângerii.

În cadrul procesului, la 31.07.2019, petiționara a înaintat instanței de judecată o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei "precum și a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plângerii" și a sintagmei "persoanele ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plângerii dau explicații" prevăzute în art.313 din Codul de procedură penală, anexînd la cerere și sesizarea adresată Curții Constituționale.

Instanța de judecată atestă că excepția de neconstituționalitate reprezintă o procedură de inițiere de către instanțele ordinare de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a unui alt act normativ, cu normele constituționale, în cazul în care există incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul instanței de judecată.

Potrivit articolului 135 alin. (1) din Constituție, Curtea Constituțională exercită controlul constituționalității: a) legilor și hotărârilor Parlamentului; b) decretelor Președintelui Republicii Moldova; c) hotărârilor și ordonanțelor Guvernului. Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată de către *instanța de judecată din oficiu*, care, respectând principiul supremației Constituției, nu este în drept să aplice o normă în privința căreia există incertitudini de constituționalitate sau de către *părțile în proces, inclusiv reprezentanții acestora*, drepturile și interesele cărora pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei.

La caz, instanța de judecată constată că obiectul excepției se încadrează în categoria actelor prevăzute de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, excepția este ridicată de către o parte în proces, anterior Curtea nu s-a mai expus pe marginea unui atare obiect iar prevederile contestate sunt aplicabile soluționării cauzei.

În aceste condiții, instanța de judecată consideră întemeiată cererea petiționarei, dînd curs acesteia.

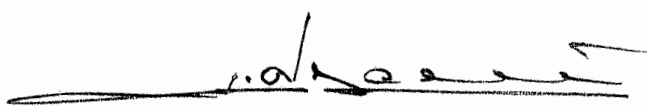
În conformitate cu prevederile art.41 și 342 din Codul de procedură penală, instanța de judecată

dispune

Admite cererea petiționarei Botnari Tamara și transmite Curții Constituționale spre examinare sesizarea privind controlul constituționalității unor prevederi ale art.313 din Codul de procedură penală.

Încheierea este definitivă.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Igor Negreanu